

Ministerieel besluit tot vaststelling van een ontwerp van lijst van als monument te beschermen sas van Dierendonck met omliggend landhoofd in Nieuwpoort en sifon van de Kruisvaart in Nieuwpoort en Koksijde (Oostduinkerke)

DE VLAAMSE MINISTER VAN BESTUURSZAKEN, BINNENLANDS BESTUUR,
INBURGERING, TOERISME EN VLAAMSE RAND

Gelet op de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, gewijzigd bij bijzondere wet van 8 augustus 1988, inzonderheid artikel 6, § 1, l, 7;

Gelet op het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 11 mei 2012;

Gelet op het besluit van de Vlaamse Regering van 13 juli 2009 tot bepaling van de bevoegdheden van de leden van de Vlaamse Regering, gewijzigd bij de besluiten van de Vlaamse Regering van 24 juli 2009, 4 december 2009, 6 juli 2010, 7 juli 2010, 24 september 2010, 19 november 2010, 13 mei 2011, 10 juni 2011, 9 september 2011 en 14 oktober 2011,

BESLUIT:

Artikel 1. Het ontwerp van lijst van de volgende voor bescherming vatbare monumenten, stads- en dorpsgezichten, wordt vastgesteld overeenkomstig de bepalingen van het decreet van 3 maart 1976 tot bescherming van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij de decreten van 18 december 1992, 22 februari 1995, 22 december 1995, 8 december 1998, 18 mei 1999, 7 december 2001, 21 november 2003, 30 april 2004, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 11 mei 2012:

Wegens de industrieel-archeologische en de historische waarde als monument:

sas van Dierendonck met omliggend landhoofd, gelegen in

Nieuwpoort, adres niet bepaald

bekend ten kadaster:

Nieuwpoort, 1ste afdeling, sectie C, perceelnummer 247C/2 en openbaar domein

zoals afgebakend op bijgevoegd plan.

Wegens de industrieel-archeologische en de historische waarde als monument:

sifon van de Kruisvaart, gelegen in

Nieuwpoort, Pieter Deswartelaan zonder nummer en Koksijde (Oostduinkerke), adres

niet bepaald

bekend ten kadaster:

Nieuwpoort, 1ste afdeling, sectie C, perceelnummer 258K (deel) en openbaar domein Koksijde, 5 afdeling, sectie C, openbaar domein zoals afgebakend op bijgevoegd plan.

Art. 2. Het algemeen belang dat de bescherming verantwoordt, wordt door het gezamenlijk voorkomen en de onderlinge samenhang van de volgende intrinsieke waarden gemotiveerd:

Voor het sas van Dierendonck

Industrieel-archeologische waarde:

Als waterbouwkundige constructie gebouwd omstreeks 1867 waarin een schutsluis en een uitwateringssluis worden gecombineerd en waarbij de waterhuishouding in twee aparte waternetten, enerzijds voor de scheepvaart en anderzijds voor het polderbeheer, kan worden georganiseerd. Het sas maakt hierbij de verbinding tussen het bovenliggende scheepvaartwaternet (bestaande uit het Kanaal Duinkerke-Nieuwpoort en de IJzer, de Lovaart en het Kanaal Nieuwpoort-Plassendale) en het onderliggende polderwaterloppennet van de Noordwatering Veurne (onder meer bestaande uit de Noordvaart of Veurne-Ambachtvaart, de Slijkvaart of Oostvaart en de Koolhofvaart).

Als waterbouwkundige constructie bestaande uit een gladde, rechthoekige sluis met 2 paar puntdeuren met ingebouwde schuiven bedienbaar met kaapstaanders en rechte ijzeren tandlatten en heugelwerk, aangevuld met 1 paar vrije steekdeuren als vaste overlaatstuw, overbrugd door een smalle, geklinknagelde passerelle.

Historische, in casu architectuur-historische waarde:

Als onderdeel van de grondige herinrichting van de afwatering en het waterwegenstelsel voor de verbetering van de scheepvaart in de noordelijke Westhoek in de periode 1861-1877, waarbij naast het sas van Dierendonck ook de afleidingsvaart van het Langeleed tussen Wulpen en Nieuwpoort, de sifon van de Kruisvaart, de versteviging van de Veurne-Ambachtsen Dijk, de uitbaggering van de IJzer, de verbreding, verdieping en bedijking van de Lovaart, de constructie van een uitwateringssluis of overloopstuw ter hoogte van het gehucht Fintele, de aanleg van overige hevels en schutsluizen tussen de Lovaart en de Sloggatvaart en de Steengracht, de verbreding en dijkverhoging van het Kanaal Duinkerke-Nieuwpoort en tenslotte -als kroonstuk- ook de bouw van het Ganzenpootcomplex met sluizen en overlaten werden gerealiseerd.

Historische, in casu militair-historische waarde:

Als zijnde een bestaande waterbouwkundige constructie die een rol speelde in de handhaving van de inundatie van de IJzervlakte tijdens de Eerste Wereldoorlog (1914-1918). Hiermee bezat de sluis een zekere strategische waarde en werd deze om die reden door de Belgische Genie-eenheden of zgn. 'Sapeurs-Pontoniers' behoedzaam beheerd als onderdeel bij de ultieme verdediging van de Belgische linies. Deze Belgische genie-eenheid was tijdens de oorlog verantwoordelijk voor de werking en

./.

instandhouding van het sluzencomplex en omgeving in Nieuwpoort. Bij momenten dienden deze manschappen in heel gevaarlijke omstandigheden te opereren.

Als zijnde een bestaande waterbouwkundige constructie die in haar aanpassings- en wederopbouwkenmerken getuigt van de oorlogsvoering tijdens de Eerste Wereldoorlog en waarbij de onderwaterzetting cruciaal was en het gebruik van beton en metaal voor militaire verdedigingswerken aan belang won. Hierbij zijn de bewaarde oogankers en ijzeren haken in het bijzonder belangrijke relicten.

Voor de sifon van de Kruisvaart

Industrieel-archeologische waarde:

Als waterbouwkundige constructie gebouwd in 1859 en aangepast omstreeks 1884, waarin met behulp van een hevel een waterdoorgang kan worden verzekerd onder een kanaal en waarbij de waterhuishouding in twee aparte waternetten, enerzijds voor de scheepvaart en anderzijds voor het polderbeheer, kan worden georganiseerd. De hevel maakt hierbij de verbinding tussen het onderliggende polderwaterloppennet van de Kruisvaart, verbonden met de Koolhofvaart en de Oude Veurnevaart of Arkevaart.

Als waterbouwkundige constructie bestaande uit een meervoudige grondduiker met in totaal vijf parallelle buisopeningen in gewapend beton met een dubbel geknikt verloop en een bewaarde natuurstenen kopmuur met smeedijzeren balustrade.

Historische, in casu architectuur-historische waarde:

Als onderdeel van de grondige herinrichting van de afwatering en het waterwegenstelsel voor de verbetering van de scheepvaart in de noordelijke Westhoek in de periode 1861-1877, waarbij naast de sifon van de Kruisvaart ook de afleidingsvaart van het Langeleed tussen Wulpen en Nieuwpoort, het sas van Dierendonck, de versteviging van de Veurne-Ambachtsen Dijk, de uitbaggering van de IJzer, de verbreding, verdieping en bedijking van de Lovaart, de constructie van een uitwateringssluus of overloopstuw ter hoogte van het gehucht Fintele, de aanleg van overige hevels en schutsluizen tussen de Lovaart en de Sloggatvaart en de Steengracht, de verbreding en dijkverhoging van het Kanaal Duinkerke-Nieuwpoort en tenslotte -als kroonstuk- ook de bouw van het Ganzenpootcomplex met sluzen en overlaten werden gerealiseerd.

Historische, in casu militair-historische waarde:

Als zijnde een bestaande waterbouwkundige constructie die een belangrijke rol speelde in de eerste poging tot inundatie van de westelijke IJzervlakte tijdens de Eerste Wereldoorlog (1914-1918). Hiermee bezat de hevel een zekere strategische waarde en werd deze om die reden door de Belgische Genie-eenheden of zgn. 'Sapeurs-Pontoniers' behoedzaam beheerd als onderdeel bij de ultieme verdediging van de Belgische linies. Deze Belgische genie-eenheid was tijdens de oorlog verantwoordelijk voor de werking en instandhouding van het sluzencomplex en omgeving in Nieuwpoort. Bij momenten dienden deze manschappen in heel gevaarlijke omstandigheden te opereren.

Als zijnde een bestaande waterbouwkundige constructie die in haar aanpassings- en wederopbouwkenmerken getuigt van de oorlogsvoering tijdens de Eerste Wereldoorlog waarbij de onderwaterzetting cruciaal was. Hierbij zijn de vijf bewaarde doorstroomopeningen in het bijzonder belangrijke relictten.

Art. 3. Met het oog op de bescherming zijn van toepassing:

De beschikkingen van het besluit van de Vlaamse Regering van 17 november 1993 tot bepaling van de algemene voorschriften inzake instandhouding en onderhoud van monumenten en stads- en dorpsgezichten, gewijzigd bij besluit van de Vlaamse Regering van 23 juni 2006, 5 juni 2009, 4 december 2009, 10 juni 2011 en 22 juni 2012 (Belgisch Staatsblad 10 maart 1994, 22 augustus 2006, 18 september 2009, 11 januari 2010, 2 augustus 2011 en 27 juli 2012).

Brussel,

27 FEB. 2014

Vlaams minister van Bestuurszaken, Binnenlands Bestuur, Inburgering,
Toerisme en Vlaamse Rand

Geert BOURGEOIS